

KVADRATNA FUNKCIJA

Nakon ovog poglavlja moći ćeš:

- grafički prikazati kvadratnu funkciju i obrnuto, odrediti funkciju iz grafa
- odrediti nul-točke, sjecište s ordinatom, tjeme parabole, os simetrije parabole
- odrediti tijek funkcije
- objasniti oblik grafa funkcije u ovisnosti o diskriminanti i vodećem koeficijentu
- riješiti kvadratnu nejednadžbu
- primijeniti kvadratnu funkciju u rješavanju problema.

2.1. Kvadratna funkcija

ISTRAŽI

Kad loptu bacimo uvis brzinom v , tada zbog djelovanja gravitacijske sile formula za dostignutu visinu glasi

$$s(t) = -\frac{g}{2}t^2 + vt$$

gdje je t broj sekundi, $g = 9.81 \text{ m/s}^2$. S pomoću programa dinamičke geometrije nacrtaj graf funkcije s za brzinu $v = 10 \text{ m/s}$. Kako se mijenja graf kad se mijenja v ?

Sve funkcije koje se definiraju na skupu realnih brojeva $\mathbb{R}$ čije vrijednosti pripadaju skupu $\mathbb{R}$ zovemo **realnim funkcijama realne varijable** i pišemo:

$$f : \mathbb{R} \rightarrow \mathbb{R}.$$

Linearnu funkciju u općem zapisu $f(x) = ax + b$ već smo proučili. Graf ove funkcije je pravac opisan jednačbom $y = ax + b$. Sad ćemo proučavati funkciju koja, osim linearnog i slobodnog člana, ima i kvadratni član, a zove se kvadratna funkcija.

Kvadratna funkcija

Kvadratna funkcija je funkcija $f : \mathbb{R} \rightarrow \mathbb{R}$ za koju vrijedi:

$$f(x) = ax^2 + bx + c,$$

gdje su koeficijenti a, b, c realni brojevi i $a \neq 0$.

$$f(x) = \textcircled{a}x^2 + \textcircled{b}x + \textcircled{c} = 0$$

vodeći koeficijent   linearni koeficijent   slobodni koeficijent

PRIMJER 1.

a) Izračunajmo vrijednost funkcije $f(x) = 2x^2 - 4x + 7$ za $x = 4$.

b) Odredimo slobodni koeficijent funkcije $f(x) = -x^2 + 5x + c$ ako je $f(2) = 7$.

a) Uvrstimo 4 umjesto varijable x :

$$f(4) = 2 \cdot 4^2 - 4 \cdot 4 + 7 = 2 \cdot 16 - 16 + 7 = 23.$$

b) Za $x = 2$ dobivamo:

$$f(2) = -2^2 + 5 \cdot 2 + c = 6 + c.$$

Izjednačimo dobivenu vrijednost sa 7: $6 + c = 7$, te je $c = 1$.

Graf kvadratne funkcije je skup $\{(x, f(x)) : x \in \mathbb{R}\}$ i naziva se **parabola**. Oblik parabole susrećemo često u svijetu oko sebe. Trkaći automobili, podmornice, zrakoplovi imaju prednje dijelove paraboloidne jer je tada otpor zraka (vode) najmanji. Jata ptica u letu i voda u vodoskoku prate oblik parabole. Putanja kosog hica u fizici je u obliku parabole, a to su samo neki od primjera. U ovom poglavlju naučit ćemo kako crtati grafove kvadratnih funkcija.

Stari most u Sisku

Neptunova fontana u Arboretumu Trsteno

ZADATCI 2.1.

- Koja je od sljedećih funkcija kvadratna?
a) $f(x) = x^3 - x^2$ **b)** $f(x) = -x^2 + 2$ **c)** $f(x) = 5 - 4x + x^2$ **d)** $f(x) = 2x - 3$.
- Očitaj koeficijente a , b i c zadanim funkcijama:
a) $f(x) = x^2 - 2x + 1$ **b)** $f(x) = 2x^2 - 3$ **c)** $f(x) = -x^2 + 3x$ **d)** $f(x) = \frac{1}{2}x^2 - x + 2$.
- Izračunaj vrijednosti funkcija $f(x) = x^2 - 3$ i $g(x) = -x^2 + 1$ za:
a) $x = 1$ **b)** $x = 3$ **c)** $x = -2$ **d)** $x = 0$.
- Odredi nepoznati koeficijent funkcije f ako je:
a) $f(x) = x^2 + bx - 1$, $f(1) = -3$ **b)** $f(x) = 2x^2 + 4x + c$, $f(2) = 21$
c) $f(x) = ax^2 + 2x - 3$, $f(1) = 7$ **d)** $f(x) = -2x^2 + bx - 5$, $f(-1) = 10$.

2.2. Graf funkcije $f(x) = ax^2$

Graf funkcije $f(x) = x^2$ dobit ćemo s pomoću izabranih točaka s koordinatama $(x, f(x))$, gdje je x neovisna varijabla, a $f(x)$ odgovarajuća vrijednost funkcije (ovisna varijabla). Spojimo li izabrane točke, dobit ćemo graf funkcije $f(x) = x^2$, koji će biti utoliko točniji ukoliko je broj izabranih točaka veći. Dobivene točke spojimo blago zaobljenom krivuljom. To je **parabola** s jednadžbom $y = x^2$.

PRIMJER 1.

Nacrtajmo graf funkcije $f(x) = x^2$.

Izaberimo pet brojeva kao x -eve, odredimo vrijednosti funkcije za te x -eve i smjestimo ih u tablicu:

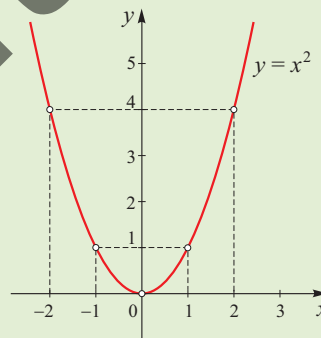
x	-2	-1	0	1	2
$f(x) = x^2$	4	1	0	1	4

Zatim ucrtajmo koordinate dobivenih točaka u koordinatni sustav i nacrtajmo graf funkcije.

Uočimo da je graf ove funkcije simetričan u odnosu na ordinatu koordinatnog sustava. Za takve funkcije u matematici kažemo da su parne i vrijedi:

$$f(x) = f(-x).$$

Pravac $x = 0$ naziva se **os parabole**. Uočimo da za $x = 0$ funkcija poprima najmanju vrijednost koja iznosi 0. Točku $(0, 0)$ zovemo **tjeme** ili vrh parabole. Za $x < 0$ funkcija pada, dok za $x > 0$ funkcija raste.

PRIMJER 2.

Pripadaju li točke $A(3, 8)$, $B(-2, 4)$ i $C(-5, -25)$ paraboli $y = x^2$?

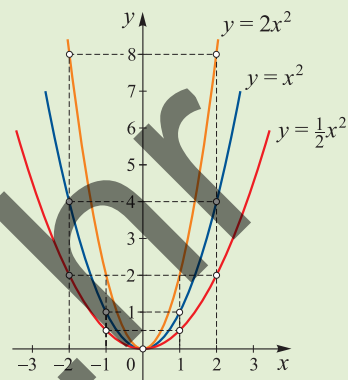
Ako neka točka pripada paraboli $y = x^2$, onda za njezinu drugu koordinatu y mora vrijediti baš ta jednakost. U točki A je apscisa $x = 3$ pa imamo $y = 3^2 = 9$. Budući da je druga koordinata točke A jednaka 8, a ne 9, zaključujemo da točka A ne pripada paraboli. U točki B je $x = -2$ te je $y = (-2)^2 = 4$ i to je upravo druga koordinata za točku B , pa točka B pripada paraboli. I konačno, za točku C vrijedi $x = -5$, $y = (-5)^2 = 25 \neq -25$, što znači da točka C ne pripada paraboli.

PRIMJER 3.

U istom koordinatnom sustavu nacrtajmo grafove funkcija $f_1(x) = x^2$, $f_2(x) = 2x^2$ i $f_3(x) = \frac{1}{2}x^2$.

Tablica vrijednosti zadanih funkcija je sljedeća:

x	-2	-1	0	1	2
$f_1(x) = x^2$	4	1	0	1	4
$f_2(x) = 2x^2$	8	2	0	2	8
$f_3(x) = \frac{1}{2}x^2$	2	$\frac{1}{2}$	0	$\frac{1}{2}$	2

Uočimo da se povećanjem vodećeg koeficijenta a parabola sužava prema y -osi.

S obzirom na y -os grafovi su simetrični; x -os dodiruju u točki $(0, 0)$ i u toj točki poprimaju najmanju vrijednost. Točka $(0, 0)$ je tjeme danih parabola. Za graf ovakvog izgleda kažemo da ima otvor prema gore. Za $x < 0$ funkcije f_1 , f_2 , f_3 padaju, dok za $x > 0$ funkcije rastu. Ove podatke o rastu i padu funkcije obično zapisujemo u ovakvoj tablici.

x	$-\infty$	0	∞
$f_a(x)$	∞	$\searrow$	$\nearrow$

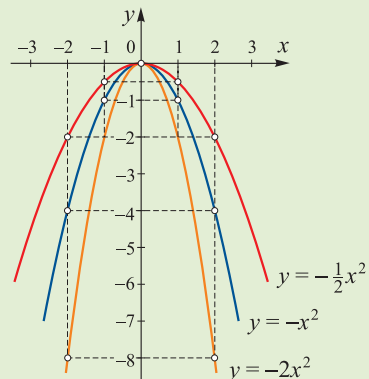
Pogledaj animaciju...
ele-uzdubenik.hr

PRIMJER 4.

U istom koordinatnom sustavu nacrtajmo grafove funkcija $f_1(x) = -x^2$, $f_2(x) = -2x^2$ i $f_3(x) = -\frac{1}{2}x^2$.

Tablica vrijednosti zadanih funkcija sada je:

x	-2	-1	0	1	2
$f_1(x) = -x^2$	-4	-1	0	-1	-4
$f_2(x) = -2x^2$	-8	-2	0	-2	-8
$f_3(x) = -\frac{1}{2}x^2$	-2	$-\frac{1}{2}$	0	$-\frac{1}{2}$	-2

U ovom su primjeru vodeći koeficijenti negativni, parabola je otvorena prema dolje. Smanjivanjem vodećeg koeficijenta parabola se sužava prema y -osi. Za $x = 0$ funkcija poprima najveću vrijednost (maksimum).

Za $x < 0$ funkcije f_1 , f_2 , f_3 rastu, a za $x > 0$ padaju. Pad i rast opisujemo tablicom:

x	$-\infty$	0	∞
$f_a(x)$	$-\infty$	$\nearrow$	$\searrow$

2. KVADRATNA FUNKCIJA

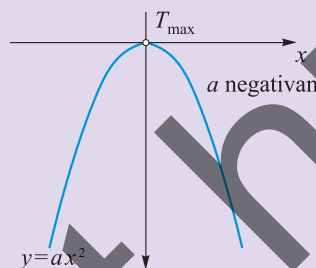
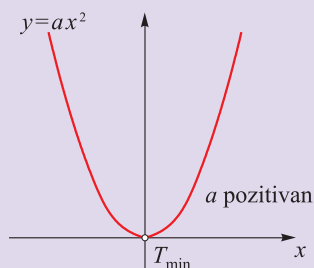
Zaključak: Smjer otvorenosti parabole potpuno je određen koeficijentom a . Naime, vrijedi:

$a > 0$ otvor parabole okrenut je prema gore

$a < 0$ otvor parabole okrenut je prema dolje.

Smjer otvorenosti parabole

PRIMJER 5.

Odredimo nepoznate koordinate točaka $A(-2, y)$ i $B(x, \frac{9}{2})$ koje pripadaju grafu funkcije $f(x) = \frac{1}{2}x^2$.

Kod točke A $x = -2$ pa je $f(-2) = \frac{1}{2}(-2)^2 = \frac{1}{2} \cdot 4 = 2$. Stoga je $y = 2$. Za drugu koordinatu točke B vrijedi $y = \frac{1}{2}x^2$, tj. $\frac{9}{2} = \frac{1}{2}x^2$. Nakon sređivanja jednadžbe dobivamo $x^2 = 9$, tj. $x_1 = 3$ i $x_2 = -3$.

PRIMJER 6.

Odredimo koeficijent a u funkciji $f(x) = ax^2$, tako da njezin graf prolazi točkom $(-5, 50)$.

Ako točka $(-5, 50)$ pripada paraboli $y = ax^2$, tada je $50 = a \cdot (-5)^2$, tj. $50 = a \cdot 25$, $a = 2$. Tražena funkcija je $f(x) = 2x^2$.

PRIMJER 7.

Svako tijelo pri gibanju ima kinetičku energiju E koja se računa prema formuli $E = \frac{mv^2}{2}$, gdje je m masa tijela, a v brzina tijela.

a) Izračunajmo kinetičku energiju automobila mase 1000 kg u dvije situacije: prvo pri brzini od 36 km/h, a drugi put pri brzini od 72 km/h.

b) Nacrtajmo graf funkcije E u ovisnosti o brzini v .

c) Kad automobil vozi 72 km/h, brzina mu je dvostruko veća nego kad vozi 36 km/h. Kakav je odnos kinetičkih energija? Kako se taj odnos reflektira na posljedice sudara?

a) Prvo pretvorimo mjerne jedinice iz km/h u m/s:

$$36 \text{ km/h} = 36 \cdot \frac{1000}{3600} \text{ m/s} = 10 \text{ m/s}$$

$$72 \text{ km/h} = 72 \cdot \frac{1000}{3600} \text{ m/s} = 20 \text{ m/s}$$

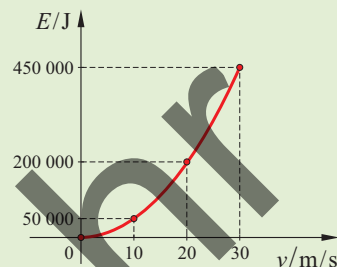
$$E(10) = \frac{mv^2}{2} = \frac{1000 \cdot 10^2}{2} = 50\,000 \text{ J}$$

$$E(20) = \frac{1000 \cdot 20^2}{2} = 200\,000 \text{ J}$$

c) $E(20) = 4 \cdot E(10)$.

Ako se brzina poveća dva puta, kinetička se energija poveća četiri puta. Da se brzina povećala 3 puta (tj. na 30 m/s = 108 km/h), kinetička energija bi se povećala čak 9 puta. To znači da se u slučaju sudara pri brzini od 72 km/h, odnosno 108 km/h oslobađa energija (koja direktno utječe na uništenje automobila i ozljede putnika) koja je četiri puta, odnosno devet puta veća od energije pri brzini od 36 km/h.

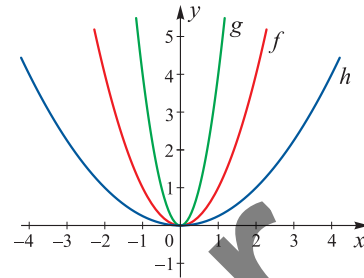
b)

ZADATCI 2.2.

- U istom koordinatnom sustavu nacrtaj grafove funkcija $f_1(x) = x^2$, $f_2(x) = 3x^2$, $f_3(x) = \frac{1}{3}x^2$.
- U istom koordinatnom sustavu nacrtaj grafove funkcija $f_1(x) = -x^2$, $f_2(x) = -3x^2$, $f_3(x) = -\frac{1}{3}x^2$.
- Nacrtaj grafove funkcija:
  - $f(x) = \frac{2}{3}x^2$
  - $f(x) = \frac{1}{4}x^2$
  - $f(x) = \frac{3}{4}x^2$
  - $f(x) = -\frac{2}{3}x^2$.
- Nacrtaj grafove funkcija:
  - $f(x) = 4x^2$
  - $f(x) = 5x^2$
  - $f(x) = -4x^2$.
 Odredi na kojem intervalu funkcija raste, a na kojem pada.
- Koje točke pripadaju grafu funkcije $f(x) = x^2$?
  - $A(2, 5)$
  - $B(-3, 9)$
  - $C(-2, 4)$
  - $D(1, 2)$.
- Pripadaju li točke $A(1, 2)$, $B(1, -2)$, $C(0, 0)$, $D(-2, 7)$, $E(-3, -18)$ grafu funkcije $f(x) = -2x^2$?
- Pripadaju li točke $A(5, 7)$, $B(-1, \frac{1}{3})$, $C(1, \frac{1}{3})$, $D(2, \frac{5}{3})$, $E(-4, \frac{16}{3})$ paraboli $y = \frac{1}{3}x^2$?
- Odredi nepoznate koordinate točaka $A(-3, y)$ i $B(x, 4)$ ako one pripadaju grafu funkcije:
  - $f(x) = x^2$
  - $f(x) = -x^2 + 3$
  - $f(x) = 2x^2$
  - $f(x) = x^2 - 1$.

9. Odredi koeficijent a funkcije $f(x) = ax^2$ ako njezin graf prolazi točkom $(3, 27)$.
10. Odredi koeficijent a funkcije $f(x) = ax^2$ ako njezin graf prolazi točkom $(-5, 100)$.
11. Na slici su grafovi funkcija f , g , h . Odredi im formule ako su im vodeći koeficijenti 4 , 1 , $\frac{1}{4}$.
12. Pri jednoliko ubrzanom gibanju (uz akceleraciju a) ovisnost prijeđenog puta s o vremenu t dana je formulom $s = \frac{a}{2}t^2$. Odredi akceleraciju tijela koje je za 4 sekunde prešlo 80 m i nacrtaj $s-t$ dijagram tog gibanja.
13. Loptica pada sa zgrada visine 10 m, 15 m i 20 m. Pri slobodnom padu (uz gravitacijsku akceleraciju $g = 10 \text{ m/s}^2$) brzina tijela se računa po formuli $v = \sqrt{2gs}$, gdje je s visina. Izračunaj kinetičke energije E loptice mase 0.1 kg kad je prešla 10 metara, 15 metara i pri udaru o tlo te nacrtaj $E-v$ dijagram.

2.3. Graf funkcije $f(x) = ax^2 + c$

Graf funkcije $f(x) = ax^2 + c$ parabola je koja ima jednadžbu $y = ax^2 + c$, a može se nacrtati s pomoću grafa funkcije $f(x) = ax^2$.

PRIMJER 1.

U istom koordinatnom sustavu nacrtajmo grafove funkcija $f_1(x) = x^2$ i $f_2(x) = x^2 + 3$.

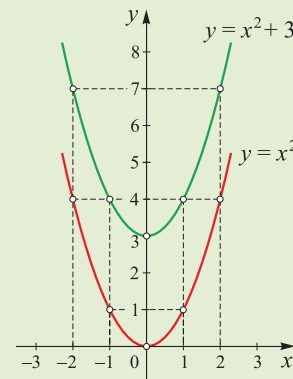
Tablica vrijednosti zadanih funkcija jest:

x	-2	-1	0	1	2
$f_1(x) = x^2$	4	1	0	1	4
$f_2(x) = x^2 + 3$	7	4	3	4	7

Vidimo da su obje parabole oblikom iste, s otvorom prema gore. Tjeme prve parabole je u točki $(0, 0)$, a druge parabole u točki $(0, 3)$. Graf funkcije $f_2(x) = x^2 + 3$ dobiva se **pomicanjem (translacijom)** grafa funkcije $f_1(x) = x^2$ duž ordinate za tri prema gore.

x	$-\infty$	0	∞
$f_2(x)$	∞	$\searrow$ 3 $\nearrow$	∞

Pad i rast funkcije f_2 opisani su u tablici lijevo.

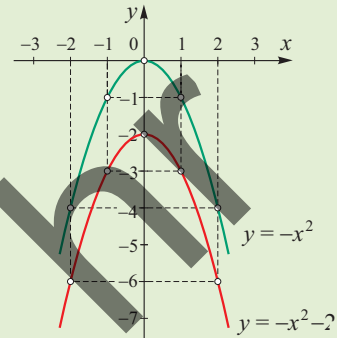
PRIMJER 2.

U istom koordinatnom sustavu nacrtajmo grafove funkcija $f_1(x) = -x^2$ i $f_2(x) = -x^2 - 2$.

Tablični prikaz funkcija je sljedeći:

x	-2	-1	0	1	2
$f_1(x) = -x^2$	-4	-1	0	-1	-4
$f_2(x) = -x^2 - 2$	-6	-3	-2	-3	-6

Ponovo su obje parabole oblikom iste. Tjeme prve parabole je u točki $(0, 0)$, a druge u točki $(0, -2)$. Graf druge parabole može se dobiti i pomicanjem (translacijom) prve parabole za dva prema dolje duž ordinate.

Zaključak: Graf funkcije $f(x) = ax^2 + c$ možemo dobiti s pomoću grafa funkcije $f(x) = ax^2$ pomicanjem (translacijom) duž osi y za $|c|$ prema gore ako je $c > 0$, odnosno prema dolje ako je $c < 0$. Također uočimo da je tjeme parabole uvijek u točki $T(0, c)$.

ZADATCI 2.3.

- U istom koordinatnom sustavu nacrtaj grafove funkcija: $f_1(x) = \frac{1}{2}x^2$ i $f_2(x) = \frac{1}{2}x^2 - 2$.
- U istom koordinatnom sustavu nacrtaj grafove funkcija: $f_1(x) = -2x^2$ i $f_2(x) = -2x^2 + 2$.
- U istom koordinatnom sustavu nacrtaj grafove funkcija: f_1 i f_2 , te f_1, f_2 i f_3 .
  - $f_1(x) = \frac{1}{2}x^2 - 2, f_2(x) = \frac{1}{2}x^2 + 2$
  - $f_1(x) = \frac{1}{3}x^2 - 3, f_2(x) = \frac{1}{3}x^2 + 3$
  - $f_1(x) = -\frac{1}{3}x^2 - 2, f_2(x) = -\frac{1}{3}x^2 + 2$
  - $f_1(x) = 2x^2, f_2(x) = 2x^2 - 2, f_3(x) = 2x^2 + 1$
  - $f_1(x) = -x^2, f_2(x) = -x^2 - 2, f_3(x) = -x^2 + 3$.
- Nacrtaj graf funkcije, odredi koordinate tjemena:
  - $f(x) = x^2 + 3$
  - $f(x) = x^2 - 1$
  - $f(x) = x^2 + 4$
  - $f(x) = x^2 + \frac{1}{2}$
  - $f(x) = x^2 + \frac{3}{2}$
  - $f(x) = x^2 - 2$.
- Nacrtaj graf funkcije, odredi koordinate tjemena:
  - $f(x) = 2x^2 + 1$
  - $f(x) = -x^2 + 1$
  - $f(x) = -x^2 - 2$
  - $f(x) = 4x^2 - 3$
  - $f(x) = \frac{1}{2}x^2 - 1$
  - $f(x) = -\frac{1}{2}x^2 + 3$.
- Pripadaju li točke $A(0, 0), B(1, 7), C(0, 1), D(2, -4), E(-3, 5), F(-2, 25)$ grafu funkcije $f(x) = 6x^2 + 1$?
- Odredi nepoznatu koordinatu zadanih točaka koje pripadaju grafu funkcije $f(x) = -2x^2 + 5$.
  - $A(0, y)$
  - $B(-4, y)$
  - $C(\frac{1}{2}, y)$
  - $D(x, 1)$
  - $E(x, -1)$
  - $F(x, -11)$.

8. Odredi nepoznati koeficijent funkcije $f(x) = ax^2 + c$ ako njezin graf prolazi zadanom točkom T :

a) $f(x) = 2x^2 + c$, $T(1, 5)$

b) $f(x) = -5x^2 + c$, $T(2, -121)$

c) $f(x) = ax^2 + 10$, $T(1, 9)$

d) $f(x) = ax^2 - 4$, $T(3, 14)$.

9. Odredi koeficijente a i c funkcije $f(x) = ax^2 + c$ ako njezin graf prolazi točkama A i B :

a) $A(0, 1)$, $B(2, 5)$

b) $A(1, 3)$, $B(2, 0)$

c) $A(1, -4)$, $B(-2, 5)$.

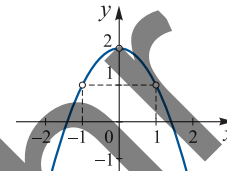
10. Koja je od zadanah funkcija prikazana na slici?

a) $f(x) = x^2 - 2$

b) $f(x) = x^2 + 2$

c) $f(x) = -x^2 + 2$

d) $f(x) = -x^2 - 2$

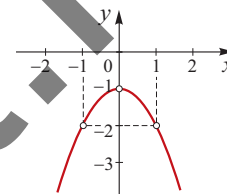
11. Prepoznaj koja je od zadanah funkcija prikazana grafički.

a) $f(x) = 2x^2 + 1$

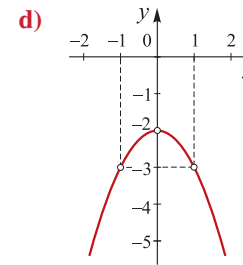
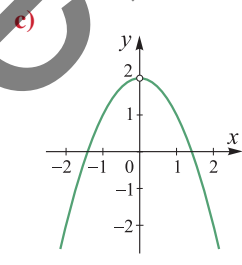
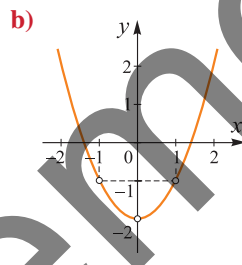
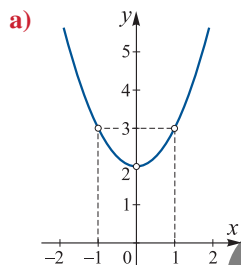
b) $f(x) = x^2 - 1$

c) $f(x) = -2x^2 + 1$

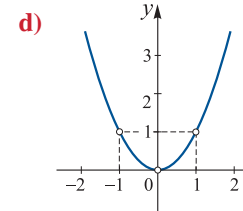
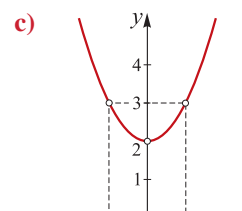
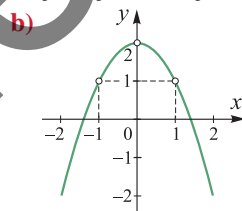
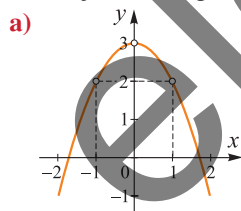
d) $f(x) = -x^2 - 1$

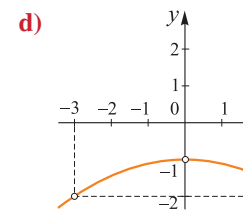
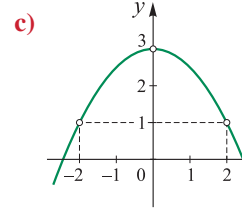
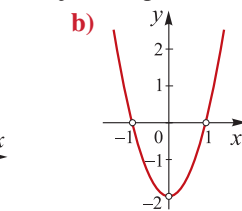
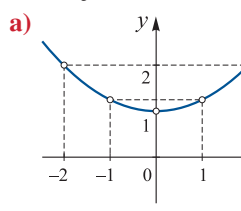
12. Na kojoj je slici prikazan graf funkcije $f(x) = x^2 - 2$? Odredi koordinate tjemena na svim parabolama.

13. Odredi jednadžbe parabola kojima je koeficijent $a = 1$ ili $a = -1$.

14. Odredi jednadžbe i koordinate tjemena parabola na slikama:

2.4. Graf funkcije $f(x) = a(x - x_0)^2$

Razmotrimo sada kako nastaje graf funkcije $f(x) = a(x - x_0)^2$ s pomoću grafa funkcije $f(x) = ax^2$, odnosno kako vrijednost x_0 utječe na pomak grafa funkcije u koordinatnom sustavu.

PRIMJER 1.

U istom koordinatnom sustavu nacrtajmo grafove funkcija $f_1(x) = x^2$ i $f_2(x) = (x - 2)^2$.

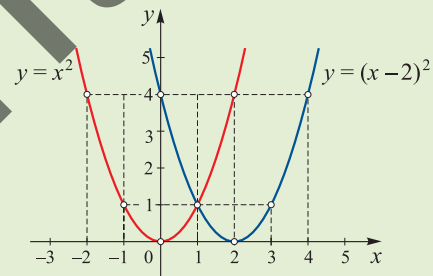
Tablični prikaz funkcija sada je sljedeći:

x	-2	-1	0	1	2	3	4
$f_1(x) = x^2$	4	1	0	1	4	9	16
$f_2(x) = (x - 2)^2$	16	9	4	1	0	1	4

I ovaj put su parabole oblikom potpuno jednake. Graf funkcije $f_2(x)$ možemo dobiti pomicanjem grafa funkcije $f_1(x)$ duž osi x za 2 udesno. Parabola $y = (x - 2)^2$ simetrična je s obzirom na pravac $x = 2$ i ima tjeme u točki $T(2, 0)$.

Pad i rast funkcije $f_2(x)$ prikazimo tablično:

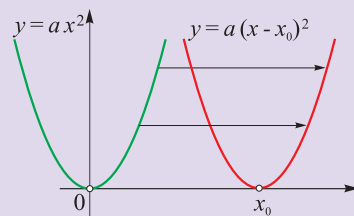
x	$-\infty$	2	∞
$f_2(x)$	∞	0	∞

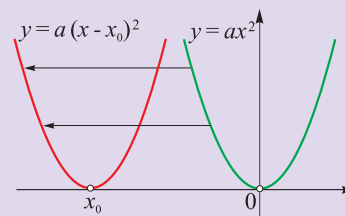
Zaključak: Graf funkcije $f(x) = a(x - x_0)^2$ možemo nacrtati s pomoću grafa funkcije $f(x) = ax^2$ **pomicanjem duž osi x** za x_0 . Ako je $x_0 > 0$, graf pomičemo desno za x_0 , dok ako je $x_0 < 0$, graf pomičemo lijevo za $|x_0|$. Tjeme dobivene parabole je u točki $T(x_0, 0)$, a graf je simetričan s obzirom na pravac $x = x_0$, tj. os parabole je pravac $x = x_0$.

Pomak (translacija) duž x -osi

x_0 pozitivan

x_0 negativan

PRIMJER 2.

Točke $(1, 27)$ i $(2, 12)$ pripadaju grafu funkcije $f(x) = a(x - x_0)^2$. Odredimo brojeve a i x_0 .

Uvrstimo zadane podatke u gornju funkciju:

$$27 = a(1 - x_0)^2,$$

$$12 = a(2 - x_0)^2.$$

Iz prve jednadžbe izrazimo a :

$$a = \frac{27}{(1 - x_0)^2}$$

i uvrstimo u drugu jednadžbu

$$12 = \frac{27}{(1 - x_0)^2}(2 - x_0)^2, \quad \text{tj.} \quad 12(1 - x_0)^2 = 27(2 - x_0)^2$$

Podijelimo jednadžbu brojem 3, kvadrirajmo binome i svedimo na opći oblik kvadratne jednadžbe:

$$4(1 - 2x_0 + x_0^2) = 9(4 - 4x_0 + x_0^2),$$

$$4 - 8x_0 + 4x_0^2 = 36 - 36x_0 + 9x_0^2,$$

$$5x_0^2 - 28x_0 + 32 = 0.$$

Rješenja te kvadratne jednadžbe su $x_{01} = 4$ i $x_{02} = \frac{8}{5}$. Za te vrijednosti brojeva x_0 izračunajmo koeficijente a :

$$a_1 = \frac{27}{(1 - 4)^2} = \frac{27}{9} = 3, \quad a_2 = \frac{27}{\left(1 - \frac{8}{5}\right)^2} = 75.$$

Tražene funkcije su $f_1(x) = 3(x - 4)^2$ i $f_2(x) = 75\left(x - \frac{8}{5}\right)^2$.

ZADATCI 2.4.

1. Pripadaju li točke $A(0, -32)$, $B(1, 18)$, $C(-1, 10)$, $D(5, 2)$, $E(2, 8)$ grafu funkcije $f(x) = 2(x - 4)^2$?
2. Odredi koeficijent a tako da točka $T(1, 18)$ pripada grafu funkcije $f(x) = a(x + 2)^2$.
3. Odredi koeficijent m tako da točka $T(5, -2)$ pripada grafu funkcije $f(x) = -2(x + m)^2$.
4. Točke $A(1, 8)$ i $B(4, 2)$ pripadaju grafu funkcije $f(x) = a(x - x_0)^2$. Izračunaj a i x_0 .
5. Točke $A(1, 0)$ i $B(3, -12)$ pripadaju grafu funkcije $f(x) = a(x - x_0)^2$. Izračunaj a i x_0 .
6. Odredi kvadratnu funkciju oblika $f(x) = a(x - x_0)^2$ ako je:
  - a) $f(0) = 9, f(1) = 4$
  - b) $f(0) = -8, f(2) = -32$
  - c) $f(1) = 0, f(2) = 3$.

7. Nacrtaj graf funkcije:

a) $f(x) = (x - 1)^2$

b) $f(x) = (x + 2)^2$

c) $f(x) = (x - 3)^2$

d) $f(x) = \left(x + \frac{1}{2}\right)^2$

e) $f(x) = (1 + x)^2$

f) $f(x) = (5 - x)^2$.

8. Nacrtaj graf funkcije:

a) $f(x) = 2(x + 1)^2$

b) $f(x) = 3(x - 2)^2$

c) $f(x) = \frac{1}{2}(x + 3)^2$

d) $f(x) = -(x - 3)^2$

e) $f(x) = -2(x + 1)^2$

f) $f(x) = -\frac{2}{3}(x + 2)^2$.

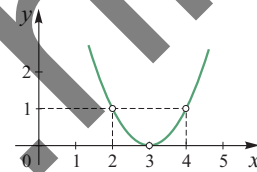
9. Na slici je graf jedne od zadanih funkcija. Koje?

a) $f(x) = -(x - 3)^2$

b) $f(x) = (x - 3)^2$

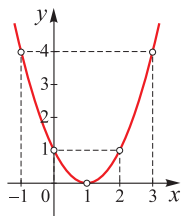
c) $f(x) = (x + 3)^2$

d) $f(x) = -(x + 3)^2$.

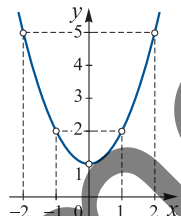

10. Koji je od zadanih grafova graf funkcije $f(x) = (x + 1)^2$?

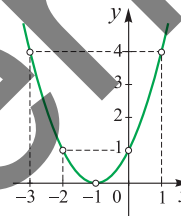
a)

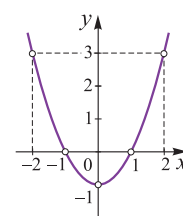
b)

c)

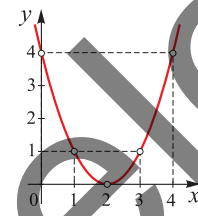

d)

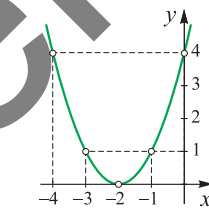

11. Napiši jednađbe i koordinate tjemena zadanih parabola.

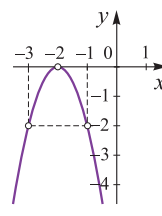
a)

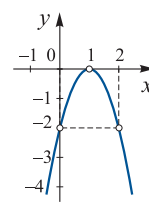
b)

c)

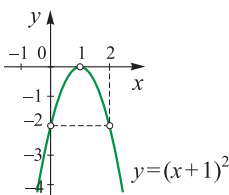

d)

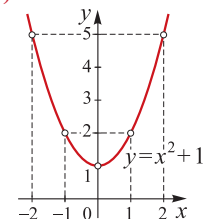

12. Pronađi grešku u grafovima ako postoji. Graf koji nije ispravno nacrtan, nacrtaj ispravno.

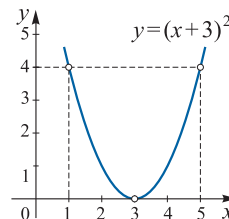
a)

b)

c)

d)

